

دیدگاه‌های حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی

رهافت‌ها و ره‌آورد‌ها (۲)

اخلاق، زیبایی‌شناسی، حقوق

www.ketab.ir

جمعی از نویسندگان

زیر نظر

محمود رجبی و محمود فتحعلی

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

۱۳۹۵

www.ketab.ir

عنوان و نام پدیدآور	ردیفانها و پاره‌ها: تألیف جمعی از نویسندگان حوزه علمیه قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
ملخصات نشر	ج
مشخصات ظاهری	۹۷۸-۹۶۴-۴۱۱-۹۶۳-۷
شابک	فینا
وضعیت فهرست نویسی	[تألیف جمعی از نویسندگان متدرج در این بخش]
یادداشت	بالای عنوان: دیدگاه‌های حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح زنجانی
یادداشت	کتابنامه
یادداشت	نماینه
منابع	ج ۲، اخلاق، زیبایی، شناسی، حقوق
موضوع	مصباح، محمدتقی، ۱۳۱۳ - دیدگاه درباره اخلاق
موضوع	مصباح، محمدتقی، ۱۳۱۳ - دیدگاه درباره زیبایی شناسی
موضوع	مصباح، محمدتقی، ۱۳۱۳ - دیدگاه درباره حقوق
موضوع	اخلاق
موضوع	زیبایی شناسی
موضوع	حقوق
شماره افزوده	رحیمی، محمود، ۱۳۳۰ - ناظر
شماره افزوده	فتحعلی، محمود، ۱۳۴۱ - ناظر
شماره افزوده	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
رده بندی کنگره	بی ۹ ص ۱۶۷۵/۸ BBR
رده بندی دیویی	۶۱۸۹
شماره کتابشناسی ملی	۴۰۵۷۲۸۲

شمارهٔ ردیف ۱۱۹۰

شمارهٔ موضوعی اخلاق-۹۶

۱۳۹۵-۵۴

■ رهیافت‌ها و راه‌وردها: دیدگاه‌ها در حاکمیت آیت الله محمدتقی مصباح یزدی
دفتر دوم: اخلاق، زیبایی‌شناسی، حقوق

● مؤلف: جمعی از نویسندگان

● زیر نظر: محمود رحیمی و محمود فتحعلی

● ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

● چاپ: نگارش

● نوبت چاپ و تاریخ چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۵

● شمارگان: ۱۰۰۰

● قیمت: ۲۹۰.۰۰۰ تومان

● دفتر مرکزی: قم، خیابان شهید، کوی ممتاز، پلاک ۳۸

● تلفن و شماره: ۰۲۵-۳۷۷۴۳۳۴۴

● شعبه تهران: خیابان انقلاب، بین خیابان ۱۳ فروردینی و شهید خنیری، جابده، ساختمان شماره ۳۱۰، طبقه سوم، واحد ۱۱۳

● تلفن و شماره: ۰۲۱-۶۶۴۶۴۱۲۱

● شعبه مؤسسه امام خمینی: قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

● تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۱۳۴۲۹

فهرست مطالب

۱۹	مقدمه معاونه پنهان
	تحلیل ارزش اخلاقی
۲۷	چکیده
۲۸	اهمیت تحلیل ارزش و ارزش اخلاقی
۳۱	تحلیل مفهوم و تعیین مصداق
۳۳	تحلیل مفهوم ارزش
۳۴	ارزش ذاتی و غیره، غایی و ابزاری
۳۶	تحلیل مفهوم ارزش اخلاقی
۳۶	نقد بایدانگاری ارزش اخلاقی
۳۸	تحلیل مفهوم ارزش اخلاقی: مرحله اول
۴۱	تحلیل مفهوم ارزش اخلاقی از دیدگاه استاد: مرحله دوم
۴۲	تعیین مصداق ارزش
۴۳	مصداق ارزش ذاتی
۴۴	مصداق کمال انسان؛ قرب به خدا
۴۷	حقیقت قرب به خدا و لوازم آن
۴۷	به کارگیری واژه قرب درباره خداوند
۴۸	معنای فلسفی قرب به خداوند
۴۹	معنای ارزشی قرب به خداوند

۵۵	نقش نیت و شکل کار در ارزش اخلاقی (حسن فعلی و فاعلی).....
۵۶	مراتب ارزش اخلاقی.....
۵۶	حد نصاب ارزش اخلاقی.....
۵۷	راه تشخیص ارزش اخلاقی.....
۵۸	جمع‌بندی.....
۵۸	مفاهیم ارزشی اخلاق.....
۵۹	پاسخ به پرسش‌های اولیه.....
۵۹	۱. ارزش، بر علوم غیر ارزشی.....
۶۰	۲. ارزش اخلاقی و حقوقی.....
۶۱	۳. منشأ ارزش اخلاقی.....
۶۲	۴. انواع ارزش اخلاقی.....
۶۲	۵. واقعیت ارزش اخلاقی.....
۶۷	۶. ثبات و اطلاق ارزش‌های اخلاقی.....
۶۸	۷. اندازه‌گیری ارزش‌های اخلاقی.....
۶۸	۸. مراتب داشتن ارزش‌های اخلاقی.....
۶۸	پاسخ به چند پرسش درباره ارزش اخلاقی از منظر اسد مصباح.....
۷۷	ارزش‌های اخلاقی در تطبیق عقل و نقل.....
۷۸	منابع.....
۸۰	پی‌نوشت‌ها.....
هستی‌شناسی حقایق اخلاقی	
۸۹	چکیده.....
۹۰	مقدمه.....
۹۱	جایگاه بحث.....
۹۴	ضرورت بحث هستی‌شناسی حقایق اخلاقی.....
۹۵	دیدگاه‌های مختلف درباره وجود حقایق اخلاقی.....
۹۵	تعریف واقع‌گرایی و غیرواقع‌گرایی اخلاقی.....
۹۸	دیدگاه‌های واقع‌گرایانه و غیرواقع‌گرایانه.....

۱۰۱	..... امرگرایی
۱۰۲	..... احساس گرایی
۱۰۶	..... توصیه گرایی
۱۰۸	..... دیدگاه استاد مصباح یزدی درباره هستی‌شناسی حقایق اخلاقی
۱۰۹	..... مفاهیم اساسی در تبیین نظر استاد مصباح یزدی
۱۰۹	..... الف) انواع مفاهیم
۱۱۶	..... ب) اتسام ضرورت
۱۲۰	..... ج) حلیا مفاهیم اخلاقی
۱۲۵	..... جمع‌بندی دیدگاه استاد درباره هستی‌شناسی حقایق اخلاقی
۱۲۵	..... بررسی دیدگاه استاد مصباح یزدی درباره هستی‌شناسی حقایق اخلاقی
۱۲۸	..... رویکرد استاد در مقام حلیه مفاهیم اخلاقی
۱۲۹	..... راز اختلاف نظر اندیشمندان درباره حقایق اخلاقی
۱۳۲	..... منابع
۱۳۴	..... پی‌نوشت‌ها
	در جست‌وجوی مکتب اخلاقی صحیح و تطبیق آن با نظام اخلاقی اسلام
۱۳۹	..... چکیده
۱۴۰	..... علم اخلاق اسلامی
۱۴۲	..... نظام‌سازی اخلاقی
۱۴۳	..... امکان برخورداری از نظام اخلاقی صحیح
۱۴۴	..... مفاهیم اخلاقی و نظام اخلاقی صحیح
۱۴۶	..... ضرورت بالقیاس و مفهوم «باید»
۱۴۷	..... واقع‌گرایی و نظام اخلاقی اسلام
۱۴۸	..... مطلق‌گرایی و نظام اخلاقی درست
۱۵۰	..... نظام اخلاقی اسلام؛ نظامی مطلق‌گرا
۱۵۰	..... ارزش اخلاقی در نظام اخلاقی صحیح
۱۵۱	..... ارزش اخلاقی در نظام اخلاقی اسلام
۱۵۳	..... علم و معرفت در نظام اخلاقی صحیح

- عقل و وحی در نظام اخلاقی صحیح ۱۵۵
- الف) معقولیت در احکام اخلاقی ۱۵۵
- ب) رابطهٔ دین و اخلاق ۱۵۶
- ج) تعیین نیکی و بدی ۱۵۷
- اصول وجودشناختی نظام اخلاقی صحیح ۱۵۸
- جهان‌بینی درست و نظام اخلاقی صحیح ۱۵۸
- برخی از مهم‌ترین اصول جهان‌بینی اسلامی و ارتباط آنها با نظام ارزشی اسلام ۱۵۹
- الف) تمیید؛ محور نظام ارزشی اسلام ۱۵۹
- ب) هدف بدی خلقت انسان ۱۶۰
- ج) زندگی دنیا مقدمهٔ زندگی جاودان ۱۶۰
- حقیقت انسان در نظام اخلاقی درست ۱۶۱
- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ۱۶۲
- منابع ۱۶۵
- پی‌نوشت‌ها ۱۶۷
- چارچوب اخلاق زیست‌محیطی: نگاه استاد مصباح یزدی**
- چکیده ۱۷۱
- مقدمه ۱۷۲
- تعریف محیط زیست ۱۷۵
- رابطهٔ جهان‌بینی و اخلاق محیط زیست ۱۷۵
- نظریه‌های اخلاق محیط زیست ۱۷۷
۱. نظریهٔ انسان‌مدار ۱۷۷
۲. نظریهٔ حیوان‌مدار ۱۷۷
۳. نظریهٔ زیست‌مدار (حیات‌مدار) ۱۷۷
۴. نظریهٔ بوم‌مدار ۱۷۸
۵. نظریهٔ عالم‌مدار ۱۷۸
- انسان و جایگاه‌های او از منظر قرآن کریم ۱۷۸
- هستی و محیط زیست طبیعی در نگاه قرآن ۱۸۴

۱۸۷	رابطه انسان و طبیعت از دیدگاه قرآن
۱۹۱	برخی فضایل اخلاقی، احکام و مصادیق زیست محیطی در قرآن و روایات
۱۹۱	الف) فضایل اخلاقی
۱۹۲	ب) احکام
۱۹۲	۱. آباد ساختن زمین
۱۹۳	۲. نهی از فساد در زمین
۱۹۴	۳. بهر گیری مناسب و معتدل از نعمت‌های طبیعی
۱۹۵	۴. اندیشه و تأمل در آیات الهی
۱۹۶	ج) مصادیق
۱۹۶	۱. آب
۱۹۷	۲. گیاهان
۱۹۹	۳. حیوانات
۲۰۱	خلاصه مباحث
۲۰۳	منابع
۲۰۵	پی‌نوشت‌ها
هنر و زیبایی در اندیشه آیت‌الله مصباح	
۲۱۵	چکیده
۲۱۶	درآمد
۲۲۱	معنای هنر
۲۲۲	اصطلاح‌شناسی و کاربردهای «هنر» در زبان فارسی
۲۲۴	هنر زیبا
۲۲۴	تعریف زیبایی و حقیقت آن
۲۲۵	اقسام زیبایی و قوای مدرک آنها
۲۲۷	فرایند درک زیبایی
۲۲۸	عینیت یا ذهنیت زیبایی
۲۲۸	مدرک زیبا
۲۳۰	نسبت زیبایی با هنر

- ۲۳۰..... هنر، صورت و ماده.....
- ۲۳۱..... ساحت‌های زیبایی و هنر.....
- ۲۳۲..... نسبت زیبایی با کمال.....
- ۲۳۳..... زیبایی و نسیت.....
- ۲۳۶..... هنر و ارزش.....
- ۲۳۹..... لذت کاذب و هنر انحرافی.....
- ۲۴۱..... کارکردهای زیبایی و هنر.....
- ۲۴۴..... هنر دینی، هنر اسلامی.....
- ۲۴۷..... هنر دینی، ماد و بیانگری.....
- ۲۴۸..... نمادپردازی و تعبیر هنر دینی.....
- ۲۵۰..... هنر و هنرمند متعهد.....
- ۲۵۲..... اولویت‌سنجی آموزش هنر در نظام دینی.....
- ۲۵۳..... منابع.....
- ۲۵۶..... پی‌نوشت‌ها.....

مبانی جهان‌شناختی حقوق بشر اسلامی

- ۲۶۷..... چکیده.....
- ۲۶۸..... مقدمه.....
- ۲۷۱..... ۱. خدامحوری.....
- ۲۷۴..... برهان اصل «خدامحوری» در حقوق.....
- ۲۷۵..... آثار و نتایج اصل خدامحوری.....
- ۲۷۶..... الف) حق الهی و حق حیات.....
- ۲۷۸..... ب) حق الهی و مجازات مرتد.....
- ۲۸۰..... ج) تأثیر حق الهی در تبیین جهاد ابتدایی.....
- ۲۸۰..... رابطه حق الهی جهاد با حوزه صلاحیت حکومت.....
- ۲۸۲..... رابطه حق الهی جهاد با حق حاکمیت ملی.....
- ۲۸۵..... تبصره ۱: حق خدا، مبنای حقوق، نه خود آن.....
- ۲۸۶..... تبصره ۲: حق خدا و کرامت انسان.....

۲۸۷	..... ۲. اصل حکمت الهی
۲۸۹	..... آثار و نتایج اصل حکمت
۲۸۹	..... الف) اثبات حق استخدام طبیعت برای انسان
۲۹۰	..... ب) تقدم نیازهای متعالی انسان بر دیگر نیازها
۲۹۱	..... نمودهای اصل حکمت در طرح پیشنهادی
۲۹۲	..... ۳. کمال محوری
۲۹۳	..... برهان کمال محوری
۲۹۴	..... نتایج کمال محوری
۲۹۴	..... الف) تقدم کمال بیشتر و برتر
۲۹۵	..... ب) تلازم کمال با محدودیت آزادی
۲۹۶	..... ج) تقدم ارشاد و توفیق بر الزام و تهدید
۲۹۹	..... ۴. اعتقاد به معاد و هدفمندی حیات
۳۰۳	..... منابع
۳۰۵	..... پی‌نوشت‌ها

مبانی انسان‌شناختی حقوق بشر

۳۱۱	..... چکیده
۳۱۲	..... «بشر» چیست؟
۳۱۴	..... انسان، جسم و روح
۳۱۶	..... اصالت روح
۳۱۹	..... انسان و کرامت
۳۲۳	..... انسان و اختیار
۳۲۵	..... انسان و آزادی
۳۳۰	..... انسان و جنسیت
۳۳۲	..... تشابه در ارزش انسانی
۳۳۵	..... تفاوت در تکوین
۳۴۰	..... تأثیر تکوین در تشریح
۳۴۵	..... انسان و مسئولیت

۳۴۷.....	انسان و جامعه.....
۳۵۱.....	جایگاه فرد در اعلامیه جهانی.....
۳۵۲.....	دیدگاه استاد مصباح درباره ارتباط فرد و جامعه در حقوق.....
۳۵۴.....	آثار عملی گرایش‌های فردگرا و جامعه‌گرا.....
۳۵۶.....	دیدگاه استاد درباره فردگرایی و جامعه‌گرایی.....
۳۵۶.....	الف) نفی وجود فلسفی برای جامعه.....
۳۵۷.....	ب) نقد مشترک بر جامعه‌گرایان و فردگرایان.....
۳۵۸.....	ج) سده فرد یا جامعه کامل‌تر.....
۳۶۰.....	منابع.....
۳۶۲.....	پی‌نوشت‌ها.....
	طرح پیشنهادی «حقوق بشر» آیت‌الله مصباح یزدی
	در مقایسه با اعلامیه جهانی حقوق بشر
۳۷۱.....	چکیده.....
۳۷۵.....	متن کامل طرح پیشنهادی حقوق بشر آیت‌الله مصباح یزدی.....
۳۷۵.....	ماده اول.....
۳۷۵.....	تبصره.....
۳۷۵.....	ماده دوم.....
۳۷۶.....	ماده سوم.....
۳۷۶.....	ماده چهارم.....
۳۷۶.....	ماده پنجم.....
۳۷۶.....	ماده ششم.....
۳۷۷.....	ماده هفتم.....
۳۷۷.....	ماده هشتم.....
۳۷۷.....	ماده نهم.....
۳۷۷.....	ماده دهم.....
۳۷۷.....	ماده یازدهم.....
۳۷۸.....	ماده دوازدهم.....

۳۷۸	.....	ماده سیزدهم
۳۷۸	.....	ماده چهاردهم
۳۷۸	.....	ماده پانزدهم
۳۷۹	.....	ماده شانزدهم
۳۷۹	.....	ماده هفدهم
۳۷۹	.....	ماده هجدهم
۳۸۰	.....	ماده نوزدهم
۳۸۰	.....	ماده بیستم
۳۸۰	.....	ماده بیست و یکم
۳۸۱	.....	ماده بیست و دوم
۳۸۱	.....	ماده بیست و سوم
۳۸۱	.....	ماده بیست و چهارم
۳۸۱	.....	ماده بیست و پنجم
۳۸۱	.....	ماده بیست و ششم
۳۸۲	.....	ماده بیست و هفتم
۳۸۲	.....	ماده بیست و هشتم
۳۸۲	.....	ماده بیست و نهم
۳۸۲	.....	ماده سی ام
۳۸۲	.....	ماده سی و یکم
۳۸۲	.....	ماده سی و دوم
۳۸۳	.....	مطالعه تطبیقی طرح پیشنهادی و اعلامیه جهانی
۳۸۳	.....	حق حیات
۳۸۵	.....	سلامت جسم و جان
۳۸۷	.....	حق بهره‌مندی از مواهب طبیعی
۳۹۰	.....	کار و اشتغال
۳۹۴	.....	تأمین اجتماعی
۳۹۶	.....	مالکیت

۳۹۸.....	ازدواج.....
۴۰۱.....	حق داشتن فرزند.....
۴۰۲.....	حق سرپرستی و تربیت فرزند.....
۴۰۲.....	آزادی.....
۴۰۸.....	آزادی از بردگی.....
۴۰۹.....	امنیت اجتماعی (آزادی از تعرض).....
۴۱۰.....	تعلیم و تعلم.....
۴۱۲.....	آزادی و بیان عقیده.....
۴۲۲.....	برابری در برابر قانون.....
۴۲۴.....	حقوق زن.....
۴۲۶.....	مشارکت سیاسی.....
۴۲۹.....	تکلیف مشارکت سیاسی.....
۴۲۹.....	حاکمیت.....
۴۳۲.....	حق انقلاب و مبارزه با حکومت نامشروع.....
۴۳۴.....	وظیفه دولت در تأمین مصالح جامعه.....
۴۳۵.....	وظیفه اطاعت از حکومت مشروع.....
۴۳۶.....	حق انتقاد به حاکمان.....
۴۳۷.....	حقوق قضایی.....
۴۳۸.....	اقدامات بشردوستانه.....
۴۴۰.....	نکته پایانی.....
۴۴۱.....	منابع.....
۴۴۲.....	پی‌نوشت‌ها.....
فلسفه تفاوت‌های حقوقی بین زن و مرد با تأکید بر دیدگاه آیت‌الله مصباح	
۴۴۵.....	چکیده.....
۴۴۶.....	مقدمه.....
۴۴۸.....	مبحث اول: فرضیه‌های فمینیستی در توجیه تشابه حقوقی زن و مرد.....
۴۵۰.....	فرضیه اول: انکار تفاوت‌های طبیعی بین زن و مرد یا عارضی و سطحی دانستن آن.....

۴۵۰	..... ۱. انکار تفاوت‌های طبیعی و تکوینی
۴۵۳	..... بررسی احتمال اول
۴۵۷	..... ۲. عارضی دانستن تفاوت‌های زن و مرد
۴۶۰	..... بررسی احتمال دوم
۴۶۶	..... تفاوت‌های حقوقی زن و مرد در قرآن
۴۶۷	..... فرضیه دوم: انکار تأثیر تفاوت‌های تکوینی در تشریح نظام حقوقی
۴۷۲	..... مبحث دوم: کنکاشی در رابطه بین تکوین و تشریح
۴۷۲	..... ۱. دیدگاه اول: رابطه تولیدی (ضروری)
۴۷۳	..... ۲. دیدگاه دوم: تفکیک حوزه تکوین از تشریح
۴۷۸	..... ۳. دیدگاه سوم: وجود رابطه منطقی بین تکوین و تشریح
۴۷۹	..... عدالت محوری در بنیاد حقوق
۴۸۱	..... مبحث سوم: عوامل مؤثر در تفاوت‌گذاری حقوقی بین زن و مرد
۴۸۵	..... خاتمه
۴۸۶	..... نوآوری‌های استاد مصباح
۴۸۸	..... منابع
۴۹۱	..... پی‌نوشت‌ها
	اصول بنیادین حقوق زن در نگرش اسلامی با تأکید بر دیدگاه آیت‌الله مصباح
۴۹۷	..... چکیده
۴۹۸	..... مقدمه
۵۰۰	..... اصول بنیادین حقوق زن در نگرش اسلامی
۵۰۱	..... یکم: اصول اعتقادی
۵۰۱	..... ۱. خداباوری
۵۰۳	..... ۲. فرجام‌باوری
۵۰۶	..... ۳. عدل‌باوری
۵۱۱	..... ۴. باور به حکمت الهی و نظام احسن
۵۱۲	..... دوم: اصول اخلاقی
۵۱۲	..... ۵. نیازهای متقابل و بهره‌گیری متقابل، نه ستیز و تنازع بقا

- ۵۱۳..... ۶. زن و مرد مکمل یکدیگر، نه رقیب هم
- ۵۱۴..... ۷. محوری بودن نهاد خانواده
- ۵۱۵..... ۸. توجه به کرامت انسانی و ارزش‌های اخلاقی
- ۵۱۷..... ۹. اخلاق؛ پشتوانه حقوق
- ۵۱۹..... سوم: نظام قانون‌گذاری در شریعت اسلامی (اصول مرتبط با فلسفه حقوق)
- ۵۱۹..... ۱۰. واقع‌گرایی نظام حقوقی اسلام
- ۵۲۰..... ۱۱. موضوع حق و تکلیف (انسان؛ مرد یا زن؟)
- ۵۲۴..... ۱۲. تلازم و توازن حقوق و تکالیف
- ۵۲۶..... ۱۳. راجح مصالح و انتخاب برتر
- ۵۲۷..... ۱۴. نیازمندی به رویکرد پایه‌ریزی حقوق
- ۵۳۴..... امتیازات مباحث فقهی در آثار استاد مصباح
- ۵۳۷..... منابع
- ۵۳۹..... بی‌نوشت‌ها

جهاد ابتدایی و ارزش‌های انسانی

- ۵۴۵..... چکیده
- ۵۴۶..... مقدمه
- ۵۴۸..... جهاد ابتدایی؛ دفاع از حقوق انسان‌ها
- ۵۴۸..... ۱. محمد عبده (۱۲۶۶-۱۳۲۳ق)
- ۵۴۹..... ۲. علامه طباطبایی (۱۳۲۱-۱۴۰۲ق)
- ۵۵۲..... ۳. شهید مطهری
- ۵۵۳..... جهاد ابتدایی؛ تهاجمی علیه دشمنان حق
- ۵۵۴..... ۱. سید قطب (۱۳۲۶-۱۳۸۶ق)
- ۵۵۸..... ۲. استاد مصباح
- ۵۶۰..... جهاد ابتدایی در ادیان دیگر
- ۵۶۲..... طرح اشکال و پاسخ استاد
- ۵۶۳..... دیدگاه استاد مصباح
- ۵۶۵..... نقد مبنای ارزش‌گذاری در جهان معاصر

۵۶۹	.....	جهاد ابتدایی و ارزش‌های انسانی (آزادی)
۵۷۳	.....	جهاد ابتدایی؛ احیای حق خدا
۵۷۵	.....	خلاصه بحث
۵۷۷	.....	منابع
۵۷۸	.....	پی‌نوشت‌ها

نمایه‌ها

۵۸۱	.....	آیات
۵۹۵	.....	روایات
۵۹۸	.....	اشعار
۵۹۹	.....	موضوعات
۶۲۲	.....	نام‌ها
۶۲۷	.....	کتاب‌ها و مقالات
۶۳۰	.....	مکاتب و نحله‌ها
۶۳۲	.....	مکان‌ها

www.ketab.ir

مقدمه معاونت پژوهش

حقیقت اصیل ترین، جاودانه ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مؤمنان و عالمان صادق چه جاها را در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل پرستان چه توطئه‌ها و ترفندها که برای محو و سست کردن نساخته‌اند. چه تلخ واقعیتی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است و باطل انزلی رفتاری و نگونسار. این والا و بالانشینی حقیقت، گذشته از سرشت حق، وام‌دار کوشش‌های خالصانه و پایان‌ناپذیر حقیقت‌جویانی است که در عرصه نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته‌اند، و در این میان نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به‌ویژه اسلام و پیامبر اکرم ﷺ و جانشینان برحق و گرامی او ﷺ برجسته‌ترین است.

دانشمندان نام‌آور شیعه رسالت خطیر و بی‌نظیر خویش را بهره‌گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیره آن پیشوایان و عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در

عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت دشوارتر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران و دانش‌های چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی باز یابند؛ ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرزوبوم - آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است - به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمترین می‌توان رد پای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و بنا برسان به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش در پیش است. از این‌روی، افزون بر این ملاحظات، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازمان‌دهی معارف اسلامی، کارس در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^ع در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «مد ظله العالی» از آغاز تأسیس بر اساس سیاست‌ها و اهداف

ترسیم شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، دفتر دوم از مجموعه‌ای چهارجلدی با عنوان *ره‌یافت‌ها و ره‌آوردها* است که در آن بخشی از ره‌آوردهای علمی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» در زمینه اخلاق، هنر و زیبایی‌شناسی و حقوق تدوین شده است. مقالات این دفتر با تلاش پژوهشگران ارجمند آقایان مجتبی مصباح، سیداکبر حسینی قلعه‌بهمن، احمد دبیر، محمود فتحعلی، علیرضا تاجیک، محمدرضا باقرزاده، سیدابراهیم حسینی و اسدالله محمدی نگارش یافته است.

معاونت پژوهش، دوام عمر پربرکت مظلومه را از خداوند متعال خواستار است و از مؤلفان محترم و حجج اسلام والمؤمنین آقایان محمود رجیبی و محمود فتحعلی که با نظارت، مطالعه و ارائه نظرهای سرمدشان، بر اتقان و غنای اثر افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متعال خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ صَرَّبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَضْلَاهَا ثَابِتٌ
وَفَرَعُهَا فِي السَّمَاءِ تُؤْتِي أَكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا

اسلام و فرهنگ تشیع در دامن سراسر روز و پاکی و دانش و فضیلت خیز خود دانشمندان فرهیخته‌ای را پرورده است که در یک، مشعل فروزان دوران خویش و اعصار بعد بوده‌اند. در این میان قله بار استوانه‌هایی مانند شیخ مفید، شیخ طوسی، شیخ انصاری، و در دوران اخیر، علامه طباطبایی و حضرت امام، قدس الله اسرارهم، را شاهدیم که سترگی و فقر فرینی آنان در جهان اسلام بدان پایه است که به مصداق **إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ**، به تنهایی یک امت‌اند. این سترگی، نشان از سترگی روح بلند آنان دارد و آن سترگی روح، برخاسته از سترگی فیضی است که از فیاض علی‌الاطلاق دریافت کرده‌اند. این دانشمندان، فراتر از روزگار خویش و راه‌گشایان تاریخ آینده‌اند. اندیشه‌های آنان چونان شجره طیه‌ای است که در اعماق فرهنگ اصیل و حیوانی ریشه دارد و اصل آن ثابت گشته است و شاخسارهایش در اوج

آسمان فرهنگ معاصر و آینده، سایه‌هدایتگری و میوه معرفت ناب را پیوسته به جامعه اسلامی و انسانی ارزانی می‌دارد.

از جمله این قله‌های رفیع علم و دین، که به حق یک امت است، فقیه ژرف‌اندیش، مجاهد مخلص، عارف عالم به زمانه، بصیر دوراندیش و حکیم فرزانه نوآور، علامه ذوفنون حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی، دامت برکاته است که رهبر معظم انقلاب، ادام‌الله‌ظله‌العالی، در بیان حکیمانانه خویش او را علامه طباطبایی و مطهری رحمته‌ما نشان نامیدند.

اندیشه‌های اسرار و نظریات متقن این استاد بزرگ، در تبیین و شناساندن اسلام ناب محمدی و عارف اهل بیت علیهم‌السلام، پاسداری از ارزش‌های اصیل اسلامی و انقلابی و مبارزه با بدعت‌ها و تحريفات فکری و عقیدتی، در کنار مجاهدت مخلصانه در این راه، از ایشان چهره‌ای بی نظیر ساخته است که برای امت اسلامی "اسوه حسنه" به‌شمار می‌آید.

کندوکاو در اندیشه‌های استاد و ابعاد وجودی ایشان با هدف برجسته ساختن جنبه‌های راه‌گشا و درس‌آموز آن امری ضروری و حیاتی برای نسل کنونی و آینده نظام و جامعه اسلامی ما و دیگر جوامع دینی است. از این رو، گروهی از محققان در رشته‌های مختلف علمی درصدد برآمدند تا بخشی از ره‌آوردهای این اندیشه ناب را در حوزه‌های مختلف علمی تدوین کنند.

این مجموعه، که در چهار دفتر تنظیم شده است تنها زوایایی از اندیشه استوار استاد را می‌نمایاند و می‌تواند نشانی برای هدایت به برخی از عرصه‌های اندیشه ایشان باشد.

دفتر نخست، به بخشی از ره‌آوردهای استاد در قلمرو منطق، معرفت‌شناسی و فلسفه می‌پردازد؛

دفتر دوم، محورهایی از اخلاق و هنر و زیبایی‌شناسی و حقوق را دربردارد؛
دفتر سوم، دربردارنده موضوعاتی در زمینه جامعه‌شناسی، علوم سیاسی،
مدیریت و اقتصاد است؛

و دفتر چهارم، مباحثی مرتبط با قرآن و حدیث را دربرمی‌گیرد.
از درگاه خداوند متعال، دوام عمر پربرکت استاد فرزانه و حکیم وارسته را
طلب کرده، مؤلفان ارجمند مقالات سپاسگزاریم.

محمود رجبی - محمود فتحعلی